

Tüm dünyada faşizm rüzgarlarının estiği 1940'lı yıllarda Anadolu topraklarında iyiyi, güzeli, insana özgü zenginlikleri ortaya çıkarmanın adıydı köy enstitüleri.

Eğitimiş

bizim sendika

Köy Enstitülerinin
kuruluşunun
75. yılı anısına
özel kitap

Sahibi: Veli Demir (Eğitim-iş Genel Başkanı)
Genel Yayın Yönetmeni: Dilek Yurdugül (Genel Basın Yayın Sekreteri)
Hazırlayan: Hakan Çelikarslan

Baskı:

KÖY ENSTİTÜLERİ

3803 sayılı yasaya göre Köy Enstitüleri, "Köye öğretmen ve köye yararlı diğer meslek erbabını" yetiştirmek üzere Ekim 1937'de açılmaya başladı. Adları 17 Nisan 1940 tarih ve 3803 Sayılı kanun ile konuldu.

Neredeyse tüm Anadolu'nun okulsuz ve öğretmensiz olduğu gerçeği göz önüne alınarak dönemin başbakanı ve sonra cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün himayesinde, Milli Eğitim Bakanları Saffet Ankan ve Hasan Ali Yücel'in bakanlıkları sırasında İsmail Hakkı Tonguç'un plan ve çabalarıyla köylerden ilkokul mezunu zeki çocukların bu okullarda yetiştirildikten sonra yeniden köylere giderek öğretmen, sağlık memuru ve diğer meslek erbabı olarak çalışmalarını düşüncesiyle kuruldular. Geleneksel öğretmen okullarında yetişmiş öğretmenler için köylerde öğretmenlik yapmak, istenerek yapılacak bir görevden çok zorunluluk olarak algılanıyordu. Oysa okuma yazma oranı Cumhuriyet ilk kurulduğu yıllarda %5 bile değildi. Bunun yanında nüfusun %80'lik bölümü köylerde yaşıyordu.

1940 yılından başlayarak 1948'e kadar, tarım işlerine elverişli geniş arazisi bulunan köylerde 21 Köy Enstitüsü açıldı. Öğretmenler köylülere hem örgün eğitim verecek, okuma yazma ve temel bilgileri kazandıracak hem de modern ve bilimsel tarım tekniklerini öğretecekti. Öğretmenler gittiği yörelerde bilinmeyen tarım türlerini de köylülere öğretecekti. Kitaba deftere dayalı öğretimin yanında iş için, iş içinde eğitim ilkesi uygulanıyordu. Her Köy Enstitüsü'nün kendisine ait tarlaları, bağları, arı kovanları, besi hayvanları, atölyeleri vardı. Derslerin %50'lik bölümü genel kültür konularını içeriyordu. Geri kalanı ise uygulamalı eğitimdi.

Önceleri yaratıcılığın ön plana çıktığı eğitim anlayışının yerine 1946'dan sonra giderek geleneksel, ezberci eğitimin yerleştiği öğretmen okullarına dönüştürülerek 1954'te kapatıldılar.

Tüm eğitim etkinliklerinde demokratik tartışma süreçlerinin yaşandığı, katılımcılığın yaşayarak yaşandığı, özümsemiştiği cumhuriyet okullarının adıyla köy enstitüleri.

1940-1946 arasında köy enstitülerinde binlerce dönüm tarla tarıma elverişli hale getirilmiş ve üretim yapılmıştı. Aynı dönemde 750.000 yeni fidan dikilmişti. Oluşturulan bağların miktarı ise 1.200 dönümdü. Ayrıca 150 büyük inşaat, 60 işlik, 210 öğretmen evi, 20 uygulama okulu, 36 ambar ve depo, 48 ahır ve samanlık, 12 elektrik santrali, 16 su deposu, 12 tarım deposu, 3 balıkthane, 100 km. yol yapılmıştı. Sulama kanalları oluşturularak enstitü öğrencilerinin uygulamalı eğitim gördüğü çiftliklere sulama suyu öğrenciler tarafından getirilmişti.

Köy enstitüsü eğitim modeli;
yönetime katılma, sorgulama ve
sorma bilincine,
eleştirel düşünme yeteneğine sahip,
dünyadaki gelişmeleri
izleyip yorumlayabilen,
sorunlar karşısında
çözüm yolları arayışında
hep aklı ve bilimi kullanan
çağdaş insanları
yetiştirme projesiydi.

Köy enstitülerinde iş içinde, iş aracılığıyla, iş için eğitim anlayışı egemendi. Bu anlayış doğaya duyarlı, insana duyarlı, yaşamla bütünleşen, ders kitaplarını ezberleyen anlayıştan uzak, yaşamın içinden kaynaklanan bir eğitim anlayışının tanımıdır.

Köy enstitülerinde verilen eğitim sonunda yaşamı değiştiren, dönüştüren, bunu yaparken de kendisi de değişen, insanca değerlerle bezenen, insanca bir dünya yaratmaya kurgulayan yurttaşlar yetiştirmeyi amaçlamıştır ve bunu da başarmıştır.

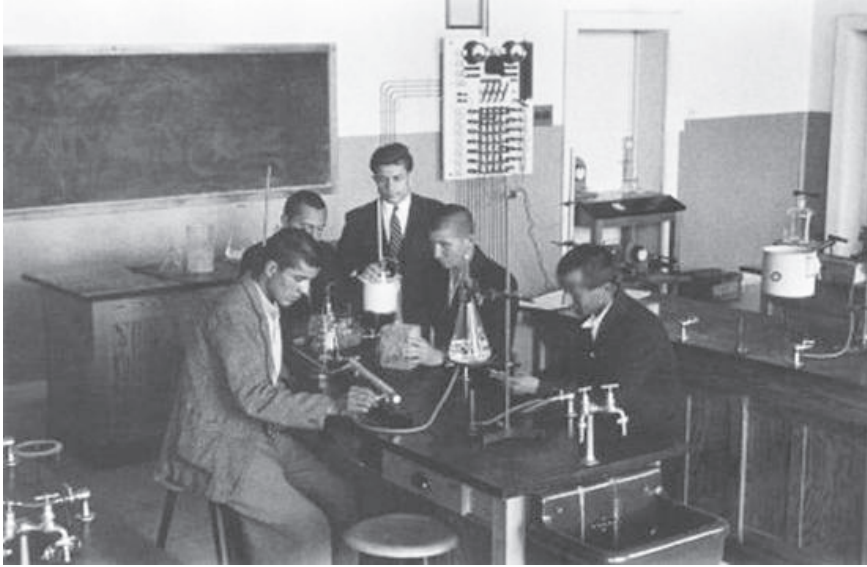

Bu kurumlar,
anadolu insanının bağınazlıktan kurtarıldığında
nasıl yaratıcı ve üretici yurttaşlar
olabileceğinin kanıtıdır.

Köy Enstitülerinde verilen eğitimlere baktığımızda, müfredatın kültür, tarım, teknik ders olmak üzere üçe ayrıldığını görürüz. Haftalık planda kültüre 22 saat diğer iki bölüme ise 11 saatlik süre ayrılmıştır. Ancak uygulama noktasında tarım ve teknik daha ağır basar hale gelmiştir.

Ders konularını daha detaylı olarak ele aldığımızda; tarih, coğrafya, Türkçe, yurttaşlık bilgisi, fizik, kimya, matematik, tabiat ve okul sağlığı, el yazısı, resim-iş, beden eğitimi ve ulusal oyunlar, müzik, askerlik, kızlar için ev idaresi ve çocuk bakımı, öğretmenlik bilgisi, zirai işletmeler ekonomisi konularını belirtebiliriz.

Bu derslere ilave olarak; bahçe ve tarla ziraatı, sanayi bitkileri ziraatı, zootečni, kümes hayvanları bilgisi, arıcılık ve ipek böcekçiliği, balıkçılık ve su ürünleri, ziraat sanatlarından oluşan ziraat derslerine de yer verilmiştir. Köyde ihtiyaç duyulabilecek meslekler için de köy demirciliği, köy dlgerliği, köy yapıcılığı, köy el sanatlarından oluşan teknik derslerinin programda yer aldığı görülmüştür.

Müfredatın zengin olmasına karşın okula öğrenci toplamak özellikle de kız öğrenci toplamak oldukça zor olmuştur. Bunun yanı sıra öğrenciler aynı zamanda köy enstitülerinin binalarının bakım onarım çalışmalarında da yer almışlardır.

İsmail Hakkı Tonguç, önce bir köy araştırması yaparak eski yapılan çalışmaları incelemiş, buna bağlı olarak 20 yıllık bir plan taslağı oluşturmuştur. Bu plana göre 1956 yılına kadar, ğretmen, tarım teknisyeni ve sağlık hizmeti ulaşmayan köy kalmayacaktır.

Ama bu plan çok da kolay olmayacaktır. Bunun iki nedeni vardır; eğitimci olarak konumlandırmak için okuryazar köy çocukları ve öğrenci bulmanın zor olmasıdır. Buna karşın Tonguç, askerliğini bitirmiş okuryazar gençlerden bir grup

oluşturmuş ve bu grubu köylerde eğitimci olarak konumlandırabilmek amacıyla 1936 yılında Eskişehir'in Çifteler Çiftliği'nde 4 aylık bir kursa göndermiştir. Bu kursu tamamlayan 84 eğitimci başarılı olmuş ve bu kursların sayısı giderek artmıştır.

Kurslarını tamamlayan eğitimciler kendi köylerine giderek, Köy Enstitülerinin ilk binalarını yapmışlardır. Görev tanımlarında, üç sene boyunca köy çocuklarının eğitimine destek olmak, köylüye modern tarım tekniklerini öğretmek, akşam okulları ile yetişkinlere okuma yazma hesap ve yurttaşlık öğretmekle de yükümlü tutulmuşlardır.

Köy enstitüleri, ilkel tarımdan modern üretime yönelme arayışlarının, çağdaş demokrasiye geçebilmek için özgür yurttaşlar yaratma projesinin adı, yüzyılların karanlığında kalan anadolu köylüsüne insan olduğunun hatırlatılması, cumhuriyet yurttaşı yaratmanın projesiydi. ortaçağı yaşayan anadolu köylerinde uygarlık yaratmanın öyküsüydü.

Bize özgü,
Türk eğitimcilerinin
yaratıcılığının bir ürünüdür,
yetiştirdiği öğretmen niteliği hala aşılamamıştır.

Köy enstitüleri, eğitim yoluyla kulluktan
yurttaşlığa geçiş arayışlarının önemli bir
kilometre taşıdır.

Kapatıldığı 1954 yılına kadar Köy enstitülerinde 1.308 kadın ve 15.943 erkek toplam 17.251 köy öğretmeni yetişmişti.

Fakir Baykurt, Ümit Kaftancıoğlu, Talip Apaydın, Mahmut Makal, Mehmet Başaran, Pakize Türkoğlu, Adnan Binyazar, Ali Dünder, ve Dursun Akçam gibi önde gelen yazarlar, düşünürler bu okullarda yetişmişlerdir.

Köy Enstitülerinin kurulduğu yerlere
bire bir meçhul öğretmen anıtı dikilmeli
ve her 17 Nisan'da saygı duruşunda bulunmalıyız."

Uğur Mumcu

BİR EĞİTİM DEVRİMCİSİ

İSMAİL HAKKI TONGUÇ

(1893 - 23 Haziran 1960)

Eğitim tarihimizde yoksul halk çocukları için “Eğitim Hakkı” kavramını özgün Köy Enstitüleri eğitim sistemiyle dağarcığımıza katan bir eğitim devrimcisidir. Mustafa Necati döneminde Cumhuriyet Eğitim Devrimi arayışlarına katılır.

Tonguç; Ders Araç Gereçleri ve Okul Müzesi Müdürlüğü, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü kuruculuğu, İlköğretim Genel Müdürlüğü ve sırasıyla Köy Eğitim Kursu, Köy Öğretmen Okulu ve Köy Enstitüleri tasarısının kuramı ve uygulamalardaki büyük emeği ile eğitim tarihimizde onurlu yerini alır. İsmail Hakkı Tonguç; düşün dünyamızdaki arayışlarda eşitlikçi, pozitif ayrımcı, demokratik, laik-bilimsel, üretici eğitim kavramlarının anımsattığı ilk isimdir. Bugün çağdaş öğrenme kuramlarının tüm izleri aydınlık Köy Enstitüleri deneyiminde görülebilmektedir. Orta öğretimde ilk yatılı karma eğitimin, bireyi dönüştüren, özgürleştiren ve zenginleştiren sanat eğitiminin, çevre ve doğa duyarlıklı okul kavramının, eğitimin toplumu içten canlandıracak bir değişim, dönüşüm projesi olarak algılayanın merkezinde temel bir referanstır.

*Hasan Ali Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç'a
saygıyla...*

Köy enstitüleri dönemi
aynı zamanda Anadolu aydınlanmasının yaşandığı
bir dönemin adıdır.

Eğitimiş

Ataç 2 Sokak 43/4 Kızılay-ANKARA Tlf: 0312 434 12 06 E-Posta: iletisim@egitimis.org.tr